

ضرورت تجدید نظر در ترجمه‌های متون مذهبی از عربی به فارسی

طرح مسئله

که بار عاطفی مثبتی دارند و ریتم و سجع کلام معصوم (ع) - خود عامل عمده جذبۀ دعا می‌شود، بنحوی که گمان می‌کنیم اگر دعا را به فارسی ترجمه کنیم روح دعا را می‌کشیم و ترجمه با ابرتر کردن دعا مانعی بر سر راه ما و کلام معصوم (ع) ایجاد می‌کند. مواقع بسیاری نیز پیش می‌آید که به سراغ ادعیه و روایات می‌رویم تا از حکمت کلام معصوم (ع) بهره بگیریم. در این مواقع بین خود و کلام معصوم (ع) مانعی احساس می‌کنیم. بدون شك هدف اصلی معصومین علیهم‌السلام این بوده است که شیعیان‌شان کلام ایشان را درك کنند. برای عموم مردم، فهم دعا و روایت، لااقل در مواقعی که تفسیر یا مفسر در اختیار نیست، لزوماً از طریق ترجمه ممکن می‌شود. ولی آیا ترجمه‌های موجود ادعیه، روایات و دیگر متون مذهبی از جمله قرآن برای عموم مردم به‌سولت قابل درك است؟ و اگر قابل درك است، با زیبایی و جذبۀ نیز همراه است؟ این مسئله‌ای است که امیدواریم در شماره‌های آینده صاحب نظران به بحث درباره آن بپردازند.

بسیار پیش می‌آید که به دلیل نیاز روحی به سراغ دعایی می‌رویم تا با خواندن یا شنیدن آن آرامش بیابیم. در این حال در پی آن نیستیم که لزوماً معنی دعا را نیز درك کنیم. برخی از الفاظ دعا از منبع وحی سرچشمه گرفته و در خلال تجارب زبانی و فرهنگی ما به الفاظی آشنا و پرجذبۀ بدل شده است.

بدیهی است پیوند اعتقادی با صاحب دعا، آشنائی کلی با زمینه دعا و نیاز روحی به خواندن یا شنیدن نیایش معصوم (ع)، عوامل اصلی جذبۀ دعا است. با این حال بخشی از این جذبۀ به واسطه الفاظ آشنای دعا است: " الهی لا تؤد بنی بمعقوبتك و لا تمکری فی حیلتك " ... " اللهم انی اسئلك برحمتك التی وسعت کل شیء ... " ، " السلام علیک یا ابا عبدالله و علی الارواح التی حلت بفنائک " " یا سیدنا و مولانا انا توجهنا و استشفعنا و توسلنا بک الی الله و قدمناک بین یدی حاجاتنا " .

در این حال که دعا می‌خوانیم، معنی آن را در سایه روشنی اسرار آمیز و دل‌انگیز حس می‌کنیم و زبان دعا - الفاظ قرآنی دعا

بعد از پیروزی انقلاب، لازم است از يك سو بر ترجمه متون مذهبی که پشتوانه‌های اعتقادی انقلاب هستند نظارت کامل صورت بگیرد و از سوی دیگر هم در ترجمه‌های گذشته تجدید نظر شود و هم گوهرهای بیشتری از گنجینه متون مذهبی به فارسی زیبا و روان ترجمه شود تا عموم مردم بیش از پیش با معنی کلام مقدس آشنا شوند. بدیهی است برای برنامه‌ریزی، ارزیابی و نظارت در امور مربوط به ترجمه متون مذهبی لازم است که مرکزی تأسیس شود تا در آن صاحب نظران علوم دینی، زبان عربی، ترجمه و ادبیات فارسی در کنار یکدیگر به این مهم بپردازند. ترجمه ادعیه و روایات با عنایت به قابلیت شکفت‌انگیز زبان فارسی برای بیان مفاهیم مذهبی می‌تواند برای مترجم تجربه‌ای لذت‌بخش باشد.

در قرن بیستم، که آن را بدرستی عصر ترجمه نامیده‌اند، به تناسب افزایش کمی حجم ترجمه، کیفیت نیز به طور چشمگیری بهبود یافته است. امروزه در تمامی زمینه‌های دانش بشری ترجمه صورت می‌گیرد: دانشی که مترجم می‌تواند درباره کارش کسب کند بسیار وسیع و عمیق است. درک و حساسیت عامه مردم نسبت به کیفیت ترجمه روز بروز افزایش می‌یابد. در ایران نیز در دوسه دهه اخیر تحول محسوسی در ترجمه به وجود آمده است. اما متأسفانه این تحول بیشتر در ترجمه ادبیات و به نسبت کمتر در ترجمه کتب اجتماعی، سیاسی، علمی، تاریخی و فلسفی نمود داشته است. در زمینه متون مذهبی کمتر ترجمه جدیدی صورت گرفته است، خاصه ترجمه‌ای که زبان و بیان متفاوتی را تجربه کرده باشد.

صاحب نظران علوم دینی، مترجمان و علاقه‌مندانی که ضرورت تجدید نظر در ترجمه‌های فارسی متون مذهبی را احساس می‌کنند و معتقدند در این زمینه کارهای نظری و عملی بسیاری می‌تواند و باید صورت بگیرد، می‌توانند نظریات و تجربه‌های خود را در این زمینه برای ما بفرستند. برای بحث‌محورهای زیر پیشنهاد می‌شود:

- ارزیابی ترجمه‌های موجود در متون مذهبی اعم از قرآن، روایات و ادعیه
- بحث در میزان آزادی و اصولی که باید در ترجمه متون مذهبی رعایت شود
- ارائه ترجمه‌های نمونه متون مذهبی به فارسی روان و زیبا
- تجارب مسیحیان در ترجمه انجیل به زبانهای مختلف دنیا